

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 2016

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥΗμερομηνία: **30.05.2016**Ημέρα: **Δευτέρα**Ώρα: **7.45 π.μ.- 10.15π.μ.**Χρόνος: **2 ώρες και 30 λεπτά****Οδηγίες:**

1. Δεν επιτρέπεται η χρήση διορθωτικού υλικού.
2. Δεν επιτρέπεται να γράφετε με μολύβι παρά μόνο με μπλε πένα.
3. Δεν επιτρέπεται να δανείζετε οτιδήποτε από συμμαθητές σας.
4. Κατοχή κινητού τηλεφώνου = δολίευση.
5. Να προσέξετε ιδιαίτερα την εμφάνιση και την ορθογραφία στο γραπτό σας.
6. Όλες οι απαντήσεις σας να απαντηθούν στα σφραγισμένα φύλλα και όχι πάνω στο εξεταστικό δοκίμιο.

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από οχτώ (8) σελίδες.**ΜΕΡΟΣ Α΄****ΜΟΝΑΔΕΣ 20****ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΔΥΟ (2) ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ**

A1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι ορθό ή λάθος, **γράφοντας στα φύλλα εξέτασής** σας τη λέξη «ορθό» ή «λάθος» δίπλα από το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Το 691 μ.Χ ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουστινιανός Β΄ αποφάσισε να μετοικήσουν οι Κύπριοι στην Προποντίδα.
- β. Η οριστική αναστήλωση των εικόνων αποφασίστηκε στη Σύνοδο της Ιέριας το 754 μ.Χ..
- γ. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους πραγματοποιήθηκε στις 29 Μαΐου του 1453.
- δ. Η τελευταία βασίλισσα της Κύπρου ήταν η Ελένη Παλαιολογίνα, η οποία παραχώρησε το νησί στους Βενετούς το 1489.
- ε. Ο λογοθέτης του Δρόμου, ο οποίος έγινε βαθμιαία ο πρώτος αξιωματούχος της αυτοκρατορίας, ήταν ένα είδος πρωθυπουργού.

5 x 2 μονάδες = 10 Μονάδες

A2. Κάθε προσωπικότητα της **στήλης Α'** αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της **στήλης Β'**. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τα γράμματα της **στήλης Α'** και δίπλα από το κάθε γράμμα τον αντίστοιχο ορθό αριθμό της **στήλης Β'**. Προσοχή: στη **στήλη Β'** περισεύουν δύο σημεία.

	ΣΤΗΛΗ Α		ΣΤΗΛΗ Β
A	Θεόδωρος Α΄ Παλαιολόγος	1	Περίοδος Τρομοκρατίας
B	Δαμιανός	2	Μάχη στο Μυριοκέφαλο
Γ	Ραφομάτης	3	Περίοδος Αραβικών Επιδρομών
Δ	Ροβεσπιέρος	4	Δεσποτάτο του Μορέως
E	Νικηφόρος Α΄	5	Εικονομαχία
		6	Αποστασίες Διοικητών
		7	Κακώσεις

5 x 2 μονάδες = 10 Μονάδες

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΜΟΝΑΔΕΣ 45

ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΜΟΝΟ ΣΤΙΣ ΤΡΕΙΣ (3) ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4) ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

B1. Να γράψετε κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων.

- α. **Εγίρα** (χρονικό πλαίσιο, περιεχόμενο όρου, συμβολή στη Μουσουλμανική θρησκεία).
- β. **Σχίσμα του 1054** (κύρια αιτία, αφορμή, εμπλεκόμενοι ιεράρχες).
- γ. **Ασίζες** (χρονικό πλαίσιο, περιεχόμενο, σκοπός).

3 x 5 μονάδες = 15 Μονάδες

B2. Σε ένα κείμενο έκτασης 150 - 200 λέξεων να αναλύσετε τη συγκρότηση του Βυζαντινού χωριού που εμφανίστηκε κατά τον 6^ο αιώνα. Στην απάντησή σας να συμπεριλάβετε τους όρους:

δυνατοί	αλληλέγγυον
----------------	--------------------

Μονάδες 15

B3. Σε ένα κείμενο έκτασης 120 - 150 λέξεων να αναφέρετε τα βασικότερα χαρακτηριστικά των Πρωτοχριστιανικών Κοιμητηρίων. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι παρακάτω όροι - έννοιες:

λαξευτοί	αρκοσόλια
κτερίσματα	ογκόλιθος

Μονάδες 15

B4. Οι σταυροφορίες θεωρούνται από πολλούς ως ο ευρωπαϊκός «ιερός πόλεμος». Σε ένα κείμενο 150 λέξεων να τεκμηριώσετε την άποψη αυτή λαμβάνοντας υπόψη τα αίτια των σταυροφοριών.

Μονάδες 15

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΜΟΝΑΔΕΣ 35

ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΜΟΝΟ ΣΕ ΕΝΑ (1) ΑΠΟ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ

- ΠΡΟΣΟΧΗ:** 1. Ορθή είναι κάθε απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και με άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
2. Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν (0) μονάδες.

ΖΗΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ

1. Αφού μελετήσετε τα πιο κάτω παραθέματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

(α) [...] Θεωρούμε ως αναμφισβήτητες τις παρακάτω αλήθειες: όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν ίσοι και ο Δημιουργός τους προίκισε με ορισμένα αναφαίρετα δικαιώματα. Σ' αυτά περιλαμβάνονται η ζωή, η ελευθερία και η επιδίωξη της ευτυχίας. Οι κυβερνήσεις εγκαταστάθηκαν από τους ανθρώπους, για να εξασφαλίσουν αυτά τα δικαιώματα και η δίκαιη εξουσία πηγάζει από τη συγκατάθεση των κυβερνωμένων. Κάθε φορά που μια μορφή διακυβέρνησης αποδεικνύεται καταστροφική για το σκοπό αυτό, ο λαός έχει δικαίωμα να την αλλάξει ή να την καταργήσει και να εγκαταστήσει μια νέα κυβέρνηση. Η ιστορία του τωρινού βασιλιά της Μεγάλης Βρετανίας είναι η ιστορία μιας σειράς συνεχών αδικιών και σφετερισμών, που έχουν ως μόνο στόχο τους την εγκαθίδρυση μιας απόλυτης τυραννίας σε βάρος αυτών των πολιτειών.

Επομένως, εμείς, οι αντιπρόσωποι των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, συναθροισμένοι σε Γενική Συνέλευση, δημοσιεύουμε και διακηρύσσουμε επίσημα στο όνομα και με την εξουσιοδότηση του καλού λαού αυτών των Αποικιών ότι αυτές οι Ηνωμένες Αποικίες έχουν το δικαίωμα να είναι κράτη ελεύθερα και ανεξάρτητα [...]

Απόσπασμα από τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας

(β) [...] Άρθρο 1 - Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι, με ίσα δικαιώματα. Κοινωνικές διακρίσεις γίνονται μόνο με γνώμονα το κοινό συμφέρον.

Άρθρο 2 - Σκοπός κάθε πολιτικής ένωσης αποτελεί η διατήρηση των φυσικών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Τα δικαιώματα αυτά είναι η ελευθερία, η ιδιοκτησία, η ασφάλεια και η αντίσταση στη βία.

Άρθρο 3- Το Έθνος είναι η αποκλειστική πηγή κάθε εξουσίας. Καμία ομάδα ανθρώπων και κανένα άτομο δεν μπορεί να ασκεί εξουσία που δεν απορρέει από το Έθνος.

Άρθρο 6 - Ο νόμος αποτελεί έκφραση της κοινής βούλησης. Όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα, προσωπικά ή με αντιπροσώπους τους, να μετέχουν στη θέσπισή του. Ο νόμος πρέπει να είναι ο ίδιος για όλους, ανεξάρτητα αν προστατεύει ή τιμωρεί. Εφόσον όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο, μπορούν όλοι να μετέχουν το ίδιο και στα δημόσια αξιώματα, στις θέσεις και τις υπηρεσίες ανάλογα με τις ικανότητές τους και χωρίς καμία άλλη διάκριση παρά αυτή που πηγάζει από την αρετή τους και το ταλέντο τους [...]

Άρθρα της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη

(α) Να εξηγήσετε σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το καθένα από τα πιο πάνω αποσπάσματα.

Μονάδες 8

(β) Να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) κοινές ιδέες που υπάρχουν και στα δύο παραθέματα.

Πιστεύετε ότι αυτές οι ιδέες ισχύουν και στα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη; Εξηγήστε.

Μονάδες 4

2. Αφού μελετήσετε το παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

[...] Ο Ριχάρδος, ως βασιλιάς της Αγγλίας, δούκας της Νορμανδίας και της Ακιταίνης και κόμης του Ανζού, ήταν ο ισχυρότερος από τους τρεις ηγέτες. Στην ηλικία των τριάντα χρόνων, βρισκόταν στο απόγειο της ακμής του, ήταν ήδη διάσημος για την ανδρεία και τα ιπποτικά του κατορθώματα και ξεκινούσε για τη μεγαλύτερη περιπέτεια της ζωής του, την απελευθέρωση της Ιερουσαλήμ. Η κατάληψη της Κύπρου υπήρξε μία από τις πλέον οξυδερκείς ενέργειες του Ριχάρδου κατά τη σταυροφορία. Η προηγηθείσα απόσχιση του Ισαάκιου και ο υποπιθήμενος τυχαίος χαρακτήρας της εισβολής, που έχει επανειλημμένα υπογραμμισθεί τόσο από τους δυτικούς χρονογράφους όσο και από τους νεότερους ιστορικούς, προσέδωσαν νομιμοφάνεια* στην εκστρατεία του Ριχάρδου εναντίον της Κύπρου, γιατί δεν επιτέθηκε σε βυζαντινό έδαφος, απλώς

απελευθέρωσε την αρραβωνιαστικιά του Βερεγγάρια της Ναβάρρας και την αδελφή του Ιωάννα, χήρα βασίλισσα της Σικελίας, από τα χέρια του σφετεριστή. Ο Ριχάρδος είχε κάθε λόγο να αρνηθεί ότι προϋπήρχε πρόθεση από μέρους του, δεδομένου ότι ο στόχος της επίθεσής του ήταν η χριστιανική γη και ότι η κυπριακή επιχείρηση καθυστέρουσε τη μετάβασή του στους Αγίους Τόπους. Όντως, σύμφωνα με έναν Άγγλο χρονικογράφο, το τυχαίο της κατάκτησης της Κύπρου θα προβάλλει ως δικαιολογία ο Ριχάρδος προς τον βασιλιά της Γαλλίας Φίλιππο, όταν ο τελευταίος θα διεκδικήσει τη μισή Κύπρο. Μια προσεκτική ανάγνωση των πηγών, ωστόσο, επιτρέπει να αμφισβητήσουμε το εντελώς τυχαίο, μη προμελετημένο χαρακτήρα της εισβολής, που οι δυτικές πηγές αποδίδουν στο περιστατικό της κακομεταχείρισης των δύο γυναικών από τον Ισαάκιο. Αν και μια προσχεδιασμένη κατάληψη του νησιού από την αρχή της εκστρατείας θα πρέπει να αποκλειστεί, είναι θεμιτό να υποθέσουμε ότι ο Ριχάρδος γνώριζε τη στρατηγική σημασία που είχε η Κύπρος για το σταυροφορικό κίνημα και ότι, σε συνάρτηση με τις γνωστές συγκυρίες, διαμόρφωσε καθοδόν προς την Ιερουσαλήμ κάποια σχέδια για το νησί [...]

Νικολάου - Κονναρή Άγγελ, Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος: Η πρώτη βρετανική απόβαση στην Κύπρο, Χρονικό Πολίτης, 02

***νομιμοφάνεια:** η ιδιότητα του νομιμοφανούς, το να φαίνεται κάτι σύμφωνο με τους νόμους, χωρίς να είναι και στην ουσία του νόμιμο ή δίκαιο (wiktionary)

(α) Με ποια σταυροφορία συνδέεται το πιο πάνω ιστορικό γεγονός; Να αναφέρετε **τρία** (3) αποτελέσματα των τριών πρώτων σταυροφοριών στον **οικονομικό τομέα** και **τρία** (3) στον **κοινωνικό**.
Μονάδες 7

(β) Γιατί, σύμφωνα με κάποιους ιστορικούς, απέκτησε νομιμοφάνεια η εκστρατεία του Άγγλου βασιλιά στην Κύπρο;

Μονάδες 2

(γ) Ποια ερμηνεία δίνει η ιστορικός για το κατά πόσο ήταν προσχεδιασμένη ή όχι η κατάκτηση της Κύπρου από το Ριχάρδο;

Μονάδες 2

3. Αφού μελετήσετε το παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

(α) [...] Από την εποχή των διαδόχων του Διογένη, οι βάρβαροι καταπάτησαν τα σύνορα της αυτοκρατορίας των Ρωμαίων... Η δύναμη των βαρβάρων δεν περιορίστηκε παρά μόνο, όταν άρχισε η βασιλεία του πατέρα μου (Αλέξιου Α΄ Κομνηνού). Εξακόντισαν σπαθιά και λόγχες κατά των Χριστιανών, έκαναν μάχες, πολέμους, σφαγές. Πόλεις αφανίστηκαν, περιοχές λαφυραγωγήθηκαν, ολόκληρη η χώρα των Ρωμαίων βάφτηκε με το αίμα των Χριστιανών. Ορισμένοι έπεσαν θλιβερά από τόξα και λόγχες, άλλοι σύρθηκαν από τα σπίτια τους στην αιχμαλωσία στις πόλεις της Περσίας. Πάνω απ' όλα βασίλευε ο τρόμος, και όλοι έτρεχαν να κρυφτούν στις σπηλιές, τα δάση, τα βουνά, τους λόφους [...]

Άννα Κομνηνή III, 229, Σπ. Βρυώνης, σσ. 147-148

(β) [...] Και στέλνοντας αγγελιαφόρους (ο Μανουήλ Κομνηνός) ανακοίνωσε τα συμβάντα στους Κωνσταντινουπολίτες, παρουσιάζοντας τον εαυτό του κατά κάποιο τρόπο ομοιοπαθή με το Ρωμανό Διογένη, καθώς ο αυτοκράτορας εκείνος, όπως και αυτός ο ίδιος, κήρυξε κάποτε τον πόλεμο στους Τούρκους, αλλά έχασε το μεγαλύτερο μέρος του στρατού και πιάστηκε αιχμάλωτος [...]

Νικήτας Χωνιάτης, *Χρονική Διήγησις*, εκδ. I.A. Dieten, Βερολίνο 1975, 191.

(α) Τα δύο πιο πάνω παραθέματα αναφέρονται στη μάχη του Ματζικέρτ και στη μάχη στο Μυριοκέφαλο. Έχοντας υπόψη την άποψη του Μανουήλ Κομνηνού, ο οποίος παρουσιάζει τον εαυτό του ομοιοπαθή με το Ρωμανό Δ΄ Διογένη, να παρουσιάσετε συγκριτικά τα δύο γεγονότα.

Μονάδες 6

(β) Να αναφέρετε **τρεις (3)** συνέπειες της ήττας του βυζαντινού στρατού στη μάχη του Ματζικέρτ.

Μονάδες 6

ΖΗΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. Αφού παρατηρήσετε την πιο κάτω εικόνα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

α) Ποια τελετή απεικονίζεται; Να περιγράψετε τα στάδια που περιλαμβάνει.

Μονάδες 6

β) Να αναφέρετε τα **δύο (2)** κύρια χαρακτηριστικά της φεουδαρχίας, όπως διαμορφώθηκαν μετά τις μεταρρυθμίσεις του Καρλομάγνου από τον 8^ο αιώνα και μετά.

Μονάδες 5

2. Αφού μελετήσετε τα πιο κάτω παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

α) [...] Αυτό το έτος (686 μ.Χ.) ο Αβιμέλεχ* αποστέλλει [πρέσβεις] στον Ιουστινιανό, για να ανανεώσουν την ειρήνη, και συμφωνήθηκε η ειρήνη με τους ακόλουθους όρους: ο βασιλιάς [Ιουστινιανός] θα απέσυρε το τάγμα των Μαρδαϊτών** από το Λίβανο και θα παρεμπόδιζε τις επιδρομές τους και ο Αβιμέλεχ θα έδινε στους Ρωμαίους χίλια νομίσματα, ένα άλογο και ένα δούλο για κάθε μέρα. Και θα μοιράζονταν από κοινού και εξίσου τους φόρους της Κύπρου, της Αρμενίας και της Ιβηρίας. Και έστειλε ο αυτοκράτορας τον μαγιστριανό Παύλο στον Αβιμέλεχ, για να επικυρώσουν τα όσα συμφωνήθηκαν, και υπογράφηκε με μάρτυρες η συνθήκη [...]

Θεοφάνης, Χρονογραφία, 363.6-14.

***Αβιμέλεχ**: ο χαλίφης των Αράβων Αμπντ αλ Μαλίκ (684-705)

****Μαρδαϊτες**: Χριστιανικός λαός περσικής ή αρμενικής καταγωγής, ο οποίος μιλούσε αραμαϊκά και κατοικούσε σε ορεινές περιοχές της Νότιας Μικράς Ασίας, της Ισαυρίας, της Συρίας και του Λιβάνου. Τους χρησιμοποίησαν τόσο η βυζαντινή αυτοκρατορία όσο και το αραβικό χαλιφάτο στις μεταξύ τους διενέξεις. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Mardaites>)

β) [...] Συμφώνησαν, ακόμη, (οι Άραβες και οι Βυζαντινοί) ότι τα κάστρα που είχαν καταληφθεί (από τους Άραβες) δεν θα ξανακτίζονταν. Όταν, όμως, οι Άραβες είχαν υποχωρήσει, (ο Νικηφόρος Α΄) αμέσως ανοικοδόμησε και οχύρωσε τα ίδια κάστρα. Όταν ο Ααρών (χαλίφης Αρούν αλ Ρασίντ) το έμαθε, έστειλε δύναμη και ανακατέλαβε τη Θήβασα. Έστειλε, ακόμη, στόλο στην Κύπρο, κατέστρεψε τις εκκλησίες εκεί, απέλασε τους Κυπρίους και προκαλώντας μεγάλες καταστροφές παραβίασε τη συνθήκη [...]

Θεοφάνης, Χρονογραφία, 482.18-23

α) Σε ποια συνθήκη αναφέρεται η πηγή **(α)** και τι προνοούσε αυτή;

Μονάδες 4

β) Να παρουσιάσετε **τέσσερις (4)** επιπτώσεις που είχαν οι αραβικές επιδρομές στην **οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική** ζωή της Κύπρου.

Μονάδες 8

3. Αφού μελετήσετε το πιο κάτω παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

[...] «Εκείνες τις ημέρες ο σλάβος ηγεμόνας Ρατισλάβος έστειλε απεσταλμένους στον αυτοκράτορα Μιχαήλ με το εξής μήνυμα: «Εμείς οι Σλάβοι, όμως, είμαστε ένας απλοϊκός λαός και δεν υπάρχει κανένας που να μπορεί να μας διδάξει την αλήθεια και να μας εξηγήσει το αληθινό νόημα της Αγίας Γραφής. Γι' αυτό αυτοκράτορα, στείλε μας έναν άνδρα ικανό, να ανορθώσει όλη την αλήθεια». Τότε ο αυτοκράτορας είπε στο Φιλόσοφο: «Ακούς τι λένε, φιλόσοφε; Κανείς άλλος εκτός από σένα δεν μπορεί να φέρει σε πέρας αυτό το έργο. Κοίτα εδώ υπάρχουν πολλά δώρα, πάρε τον αδελφό σου, τον ηγούμενο Μεθόδιο, και πήγαινε, γιατί και οι δύο είστε από τη Θεσσαλονίκη και οι Θεσσαλονικείς μιλούν σλαβικά». Τότε ο Θεός αποκάλυψε στο

φιλόσοφο τη σλαβική γραφή κι αυτός επινόησε αμέσως χαρακτήρες (γράμματα) και συνέθεσε ένα λόγο (αλφάβητο).

Ύστερα ξεκίνησε για το ταξίδι στη Μοραβία, παίρνοντας μαζί του τον αδελφό του. Αυτός άρχισε να υποτάσσεται πειθήνια, να υπηρετεί το φιλόσοφο και να διδάσκει μαζί του. Όταν πέρασαν τρία χρόνια, επέστρεψαν και οι δύο από τη Μοραβία, αφού είχαν διδάξει πολλούς μαθητές» [...]

Από τον σλαβικό Βίο του Μεθόδιου, κεφ. 5, γερμ.
Μετ. J. Bujnoch, Zwischen Rom und Byzanz, Slavische Geschichtsschreiber, I,
Γκρατς-Βιέννη-Κολονία, 1958,88-89

α) Να αναφέρετε **δύο (2)** σλαβικούς λαούς που εκχριστιανίστηκαν από τις βυζαντινές αρχές και τον τρόπο εκχριστιανισμού του καθενός.

Μονάδες 8

β) Να παρουσιάσετε με συντομία το έργο του Κωνσταντίνου Κύριλλου και του Μεθόδιου σε σχέση με τον εκχριστιανισμό σλαβικών λαών και να αξιολογήσετε την προσφορά τους.

Μονάδες 4

ΤΕΛΟΣ